

PŘÍBĚHY ORFEOVY

ORFEUS V PODSVĚTI

Z Kréty pak nesmírným vzduchem se Hymén ubírá dále
zahalen ve žlutý plášť a míří v kikonské kraje:
Orfeův hlas jej v Thrákii zval, než marně ho volal.
Bůh tam zavítal sic, však slavnostní nepřines písň,
nepřines veselé tváře ni úkazy věštící štěstí.
Pochodeň též, již držel, jen štiplavě čadila stále
prskajíc jen a v plápol se máváním nerozhořela.

KNIHA DESÁTA

Konec byl předzvěsti horší. Když těkala zelení travin
mladá pěvcova choť, jsouc v průvodu najad, svých družek,
uštkla ji do kůtku zmije, a ona se skácela mrtva.

Když už rhodopský pěvec se pro choť na tomto světě
naplakal dost, chtěl o Stínů říši se pokusit také:
temnou tainarskou branou se odvážil ke Stygu sejt.
Vzdušnými zástupy Stínů, jichž tělům se dostalo hrobu,
dorazil k Persefoně a k vladaři, který v tom smutném
království panuje Stínům. Tu rozechvěl k písni své struny,
takto pak pěl: „Ó božstva té říše, jež pod zemí leží,
do níž přichází vše, co k smrti se na světě rodí,
smím-li a svolíte-li, bych mluvil pravdu a nechal
okolků klamavých úst, já nepřišel Tartaros temný
vidět, aniž proto, bych spoutal trojitě hrdlo
netvora-Medúsina, jež četnými hady se hemží.
Za choť svou jsem přišel. Ta na hada šlápla a zmije,
vstříkší jí do těla jed, ji zhubila v rozkvětu mládí.
Chtěl jsem snést tu ztrátu a nezapru, že jsem to zkoušel:
láska mě zmohla. To božstvo je dobře tam na světě známo;
nevím, je-li i zde, však tuším, i tady je známo:
není-li smyšlena jen ta o dávném únosu pověst,
spojil Amor i vás. Zde při těchto hrozivých místech,
při tom podsvětí širém a zamklé říši té pusté,
zvrátte, ach, předčasnou smrt mé Eurydiky, mé choti!
Vám jsme my propadli vším. Když pobudem na světě krátce,
později anebo dřív v to jediné spěcháme místo.
Všichni míříme sem, toť poslední příbytek pro nás,
nad lidským plemenem nejdelší moc jest ve vašich rukou.
Tak také ta, až uzraje čas a skončí svá léta,
případne vám: já nechci ji darem, jen o půjčku žádám!
Pakli mi odpírá osud tu milost pro choť, jsem pevně
rozhodnut zůstat zde: nás obou smrtí se těšte!“

Takto co lkal a zvukem strun svou provázel prosbu,
plakaly bezkrvé duše. I Tantalos zapomněl lapat
vodu, jež prchá mu vždy, a ztznulo Ixionovo
kolo a nervou jater dva supové, nechaly věder
Danaovny a na kámen svůj si Sisyfos used.
Tenkrát, jak vypráví zvěst, prý po prvé slzami zvlhly
Lític tváře, jež dojal ten zpěv, ba královna sama,
jakož i podsvětní král té prosbě se nemohou vzpírat.
Volají Eurydiku. Ta u Stínů nedávno příšlých
dlela a její krok byl pomalý od čerstvé rány.
Orfeus Rhodopský obdržel choť, však podmínku k tomu,
aby se neohléd za sebe dřív, než na světlo vyjde
z údolí podsvětní tmy; sic dar ten neplatný bude.

Krajem němého ticha pak stoupali do vrchu stezkou,
příkrou, ponuře tmavou a ztopenou ve stinné mlze.
Nebyli daleko místa, kde na povrch země lze vyjít:
tu ho jal strach, že zemdlela choť, a dychtě ji spatřit,
obrátil zrak pln lásky — a ona hned zmizela nazpět.
Snažil se vztahuje ruce být objat i obejmout choť svou,
avšak nelapil nic leč vzduch, jenž unikal rukám.
Ona, již po druhé mrouc, přec na choť nenaříkala:
nač by si naříkat mohla leč na lásku, kterou k ní choval?
Řekla mu poslední „sbohem“, jež sotva už postihnout mohl
manželův sluch, a sklesla zas nazpět, kde byla předtím.

Nad tou dvojí smrtí své manželky užasl Orfeus
tak jako muž, jež poděsil Kerberos s trojitým hrdlem
(střední poutal mu řetěz): ten úžas ho nepřešel dřívě,
dokud se nezměnil v kámen a nepozbyl podstaty lidské;
nebo jak *Olenos* kdys, jenž na sebe cizí vzal vinu,
chtěje se vinníkem zdáti, a ty, *ó Léthaió* bědná,
věřící příliš své kráse, vy srdce, kdys oddaná sobě
vroucně, teď kameny však, jež stojí na vlhké řídě!

Orfeus prosil a po druhé chtěl zas přeplout, však marně:
převozník nevzal ho na loď. On seděl však na břehu Stygu
ve smutku po sedm dní, dar Cereřin nevložit do úst;
starost, duševní bol a slzy mu pokrmem byly.
Na krutost podsvětních bohů si stýskaje, vrátil se potom
na strmou Rhodopu zpět a Haimos, jež Severák šlehá.

MOC ORFEOVA ZPĚVU

Sól již po třetí ukončil rok, jež zavírá chladné
znamení mořských Ryb, a Orfeus stále se stranil
nadobro ženské lásky, buď proto, že neměl v ní štěstí,
nebo ho vázal slib. Než mnohé planuly vášní
spojit se s ním, však truchlily mnohé, když pěvec je odbyl.
On též národy thrácké prý naučil věnovat lásku
mladíkům útlého věku a užívat v rozpuku mládí
krátké života vesny a první trhati květy.

Vrch byl a nad tím vrchem se rovná planina táhla,
holá jak mlat, té dodával zeleně travnatý porost,
stínu však neměl ten kraj. Než jak se tam usadil Orfeus,
pěvec zrozený bohy, a rozechvěl zvučící struny,
stínu se dostalo kraji. Hned přiběhly cháonské duby,
topoly Hélioven i křemelák vysokých snětí,
vonné, jemné lípy i buk, též panenský vavřík,
křehké lískové keře a jasan na dřevce vhodný,
jedle prostá suků i doubek ohnutý plody,
rozkošný, milý platan, též javor zbarvený pestře,
vrby, jež rostou u řek, a lótos, jenž miluje vodu,
něžné tamaryšky a zimostřáz, zelený stále,
myrtoví dvojbarevné, též kalina bobulí modrých.

Břečťane křivonohý, i ty jsi přišel a s tebou
listnaté revové keře a jilmy oděné révou,
habry, smolnaté sosny i planika, rudými plody
zatížená, a odměna vítězů, ohebná palma,
pínie s korunou vykasanou a zježeným vrškem,
milá Mateři bohů — vždyť Kybelin miláček Attis
ztuhl v pínie kmen a z člověka do ní se vtělil.

KYPARISSOS

V davu tom přítomen byl též cypřiš kuželovitý:
teď to byl strom, však býval to hoch, jež miloval Foibos,
vládnoucí strunám lyry a vládnoucí luku též struně.

Žil kdys obrovský jelen, byl kejským zasvěcen nymfám,
sídlícím v karthajských nivách. Ten parohy, rozloženými
do šířky, dával hluboký stín své vysoké hlavě.
Parohy zlatem se leskly a na štíhlém krku mu visel
náprsník, na plece splýval, jsa poset kamením drahým.
Amulet v stříbrném pouzdře byl drobným řeménkem připjat
k parohům, starý jak on, a houpal se na jeho čele;
na skráních vypuklých perly mu zářily, visící s uší.
Ten, jsa prost vši bázně a vrozenou odloživ plachost,
do domů chodíval často a každé ruce, i cizí,
ochotně nastavoval svůj krk a hladit se dával.

Tobě však, Kyparisse, ty okraso kejského kmene,
býval především drahý! Tys vodíval na mladou trávu
jelena, z čistého pramene pít jsi jelena vodil,
ty jsi mu pestré květy kol parohů ovíjel vkusně,
jindys mu na hřbet sedal jak jezdec a nachovou uzdou
jaře hned sem, hned tam jsi řídíval měkkou tu tlamu.

Jednou v poledním vedru, kdy rozpálen slunečním žářem
cítil pobřežní Rak svá zahnutá klepeta planout,

na zem do měkké trávy se rozložil znavený jelen,
vdechuje svěží chlad, jež stinné dávaly stromy.
Netuše, že to je on, svým ostrým kopím ho proklál
mladistvý Kyparissos a vida, že od krute rány
umírá, sám chtěl zemřít. Ach, čím ho tu netěšil Foibos!
Jak jej napomínal, by truchlil jen mírně, jak podnět
zaslouží! On však běduje dál a bohů pak žádá
o ten poslední dar, by směl proň truchliti stále.

Když pak vyčerpal z těla již krev tím nesmírným pláčem,
pojednou začaly údy mu přecházet v zelenou barvu;
vlasy, jež před chvílí ještě mu splývaly po sněžném čele,
mění se v ježatou kštici a nabyvše tuhosti náhle
štíhlým špičatým vrškem se dívaly k hvězdnému nebi.

Zavzdychal žalostně bůh a děl: „Já pro tebe budu
truchliti, pro jiné ty, jenž svědkem žalosti budeš.“